

LOM ŠÍFR

MORAVSKÁ KLASIKA

Text: J. J. Dvořáček, I. Kratochvíl, V. Vrbovský

Foto: Viktor Vrbovský

Zatopený lom Šífr ve Svobodných Heřmanicích, důvěrně zvaný „Heřmandy“, je bez nadsázky nejoblíbenější potápěčskou lokalitou Moravskoslezského kraje. Ohromný kaňon bývalého břidlicového lomu láká potápěče hlubokou, čistou vodou. Pověstná studna v hloubce 36 metrů se stala „poutním místem“ potápěčů...

Vstupní molo.

Heřmanický lom je častým cílem zimních ponorů.

TRUCHA HISTORIE

V lomu poblíž Svobodných Heřmanic se začalo s těžbou již v době rakousko-uherské monarchie. Těžily se tu kvalitní jílové, tzv. „štípatelné břidlice“, vhodné na výrobu střešní krytiny. Břidlice ze Svobodných Heřmanic získala věhlas daleko za hranicemi regionu, a lom tak byl po dlouhou dobu slušným zdrojem příjmů místních obyvatel. Po dosažení hloubky asi 37 metrů jej však zaplavila spodní voda, která pronikala štolou vyraženou za úče-

lem ověření kvality břidlice. Podle pamětníků prý byl přítok vody tak silný, že ani nově instalovaná čerpadla nedokázala přítok zvládnout. Když došlo k zaplavení samotných čerpadel, lom byl vyřazen z těžební činnosti. Potápěči jej objevili v „pionýrských dobách“ po roce 1950, kdy se v českých zemích zakládaly první spolky sportovního potápění. První mapování lomu proběhlo v zimě roku 1959–60. Využili tehdy zamrzlé hladiny lomu a provedli horizontální i vertikální měření pomocí odvrta-

ných děr v ledu. Na základě těchto měření dokonce Milda Kříž postavil plastický model.

HEŘMANDY V KOSTCE

Lom byl založen na poruše, která se táhne terénem až do Jakartovic, v nichž se také nachází skupina lomů podstatně menších rozměrů. Odtěžením břidlice vzniklo ohromné koryto, svažující se severojižním směrem a tvořící hlavní linii či osu lomu. Délka lomu je 500 m a v nejširším místě dosahuje 120 m. Pří-

Lom je oblíbeným místem ke koupání.

stup k vodní hladině je nevhodnější z příjezdové cesty na severní straně, kde je potápěčům k dispozici velké parkoviště s betonovými bloky. Na nich se dá zkompletovat výstroj a sestoupit po betonových schodech k železně lávce. Plážička po levé straně lomu, která usnadňuje pohodový vstup do vody, po dvou třech metrech prudce spadá do koryta lomu. Voda je poměrně chladná. Teplota na hladině i v horkých letních dnech jen výjimečně překročí 22 °C, navíc při silném „potápěčském provozu“

vydechované bubliny vodu intenzivně promíchávají. Maximální hloubka kolem 36 m je v místech bývalé štoly na jižní straně lomu a závisí na kolísání hladiny (až 60 cm). Jižní strana lomu je přístupná jen pěšky, protože původní cesta je přerušena hlubokým příkopem. Sestup k hladině je v těchto místech poměrně strmý a obtížný i bez potápěčské výstroje, proto jej potápěči využívají jen sporadicky. Odlehlá místa navštěvují spíše kvůli tomu, že na lomu bohužel chybí jakékoliv sociální zázemí.

PROFIL LOKALITY

Lom Šífr

TYP LOKALITY: břidlicový lom

POLOHA: v katastru obce Svobodné Heřmanice (Moravskoslezský kraj)

NADMOŘSKÁ VÝŠKA: 450 m n. m.,

VODNÍ PLOCHA: délka lomu asi 500 m, max. šířka 120 m

MAXIMÁLNÍ HLOUBKA: 36 m

PRŮMĚRNÁ VIDITELNOST: obvykle 5–8 m, v zimě i 15 m.

ŠÍFR POD HLADINOU

Pomyslným středem lomu se po celé jeho severojižní délce táhne kaňon, jehož obě strany tvoří suťový břidlicový svah, místy skály nebo velké břidlicové bloky. Kaňon je téměř souvislý, jen v jeho zhruba první třetině

Železné plato s lanem je umístěno na počátku cesty potápěče do nitra lomu.

Dětské šlapací autíčko.

Keson.

Psačí stroj.

Vrak automobilu.

Pomníčky utonulých potápěčů.

(od severního vstupu) jej kolmo přechází výrazný hřeben. Tvar kaňonu značně zjednodušuje orientaci; navíc je prakticky po celé jeho délce vyvážena vodící šňůra, která usnadňuje navigaci v několika komplikovanějších úsecích.

TRADIČNÍ TRASA

Zpravidla začíná ze severního konce lomu, kde je parkoviště a vstup do vody tvořený panely zapuštěnými do břehu. Hned po zanoření narazíte na masivní vycvikové plato v hloubce 4 m, ideální místo pro kontrolu výstroje nebo dekompresní zastávku při návratu. Z plata se vydáte jižním směrem středem kaňonu. Po asi třiceti metrech narazíte v hloubce 8–9 m na vrak karoserie malé dodávky a po dalších padesáti metrech, kdy

hloubka naroste na 15–19 m, minete po pravé ruce skálu osazenou keramickými soškami koní a jelena (15 m). Kousek za touto skalkou je na velkém betonovém bloku v hloubce 19 m čtyřmi masivními řetězy ukotvena slavná podvodní kabina Permon, jejíž vrchní část dosahuje 13 m hloubky. Kabina je zabójkováná. Za ní dno kaňonu postupně klesá až do hloubky 31 m, kde je přehrazeno zmíněným strmě se zvedajícím předělem. Od kabiny k předělu postupně mĳíte řadu artefaktů – pamětní desku potápěčů, kteří v lomu zahynuli (22 m), dřevěnou konstrukci, tzv. stodolu (23 m), směrovou rúžici s vyznačenými světovými stranami, truhlu s „pokladem“, „torpédo“ (vše 25 m) a autobusovou zastávku s telefonem a jízdním kolem (29 m). Před pře-

dělem tvoří dno okrouhlý bahnitý „lavor“ s hloubkou 31 m, ze kterého se hrdě tyčí železniční semafor. Při horší viditelnosti právě zde často dochází ke ztrátě orientace a následuje bloudění. Proto je dobré sledovat buď vodící šňůru, nebo brídlíkové schody ve svahu, které vás zavedou na temeno předělu k vraku šlapacího autíčka, vaně, opodál východněji stojící pumpě opět s pamětní deskou, a k nově umístěnému kesonu z obrácené vany. Vrchol předělu se všemi těmito artefakty se nachází v hloubce 26 m.

Pokud chcete dosáhnout nejhlubšího místa lomu, vydáme se dál kaňonem, který pokračuje za předělem. Dno opět klesá do hloubky kolem 30 m a kaňon je tu tvořen pěknou skalnatou soutěskou. Po levé straně jsou zbytky dřevěného důlního zařízení,

Mořská panna.

Bryčka s loukotovými koly.

Elektrický sloup.

ORIENTAČNÍ MAPA LOMU SVOBODNÉ HEŘMANICE

Studna v nejhlubší
části lomu (35 m).

PRAKTICKÉ INFORMACE

Zázemí pro potápěče

PLNĚNÍ VZDUCHU

PLNÍČNÍ STANICE SVAZU POTÁPĚČŮ PROVOZUJE KSP KRNOV

na adrese Sv. Heřmanice Sokolovská 236.

GPS: 49°57'1.091"N, 17°40'13.575"E

KONTAKTY: Vedení střediska ☎ 777 666 941, plnění ☎ 724 207 260, správce ☎ 724 704 365.

Provoz o víkendech od 1. dubna do 31. října, vždy v 9, 13 a 17 hod. Jindy po dohodě.

Rychlé plnění vzduchu i nitroxu ze zásobníků. Cena vzduchu 8 Kč a nitroxu (pouze EAN 32)

16 Kč/litr/200 bar. Zohledňuje se zbytkový tlak v láhvi.

PLNÍRNA V DIVE CENTRUM GAMIS, Sokolovská 247, Sv. Heřmanice.

GPS: 49°56'53.491"N, 17°40'20.040"E

Plnění je velice rychlé vzhledem k přepouštění z velkých láhví. Cena 8 Kč /litr/200 bar.

KONTAKT: ☎ 602 764 974

POTÁPĚČSKÁ ŠKOLA EDS, 9. května 3, Bruntál. **GPS:** 49°59'22.023"N, 17°27'29.201"E

Plní do tlaku 230 bar.

Cena 10 Kč/litr/200 bar. Kvalita vzduchu pro nitrox. Půjčování láhví 15 litrů. Fungují 24 hod denně.

KONTAKT: ☎ 608 442 738.

PLNÍČNÍ STANICE KLUBU REJNOK

OPAVA. GPS: 49°56'53.178"N,

17°52'51.450"E. Nutno telefonicky dohodnout na číslech ☎ 602 773 738 nebo 608 856 321.

Cena 6 Kč/litr/200 bar.

UBYTOVÁNÍ

POTÁPĚČSKÉ STŘEDISKO

KRNOVSKÉHO KLUBU vás ubytuje s veškerým servisem (250 Kč/osoba/noc).

Plně vybavená kuchyně, společenská místnost, sauna, wi-fi, TV, parkování v uzavřeném objektu střediska. Venkovní posezení s pergolou a krbem.

KONTAKT: ☎ 724 704 365.

DIVE CENTRUM GAMIS vám poskytne vytápěné podkrovní třílůžkové pokoje s vlastním soc. zařízením.

K dispozici je společenská místnost s TV, jídelna a plně vybavená kuchyně. Cena 275 Kč (s topením 300 Kč)

na osobu/noc, pro skupiny a delší pobyty ceny dohodou. Na místě lze zajistit stravování za rozumné „heřmanické“ ceny.

KONTAKT: ☎ 554 761 124 nebo

602 764 974, e-mail: gamis@email.cz.

STRAVOVÁNÍ

V bezprostřední blízkosti krnovského střediska (viz výše) se najdete v restauraci „Pod Šifram“. Uprostřed obce je oblíbená Hospoda u Božky, ale tam vaří jen v sobotu a neděli.

Více informací na www.sifr.cz

Slávička
mnohotvárná.

po pravé se tyčí strmý skalní hřeben vystupující do hloubky 22 m. Ten je bohatě osazen různými hrníčky a další keramikou. Směrem na jih hřeben prudce klesá a přechází v dlouhou břidlicovou zídku, která nás dovede k nejhlubšímu místu lomu. Tím je takzvaná studna, vystavěná z břidlice. Její vrchol se nachází v hloubce 33 m, ale dá se podél ní sestoupit a nad bahnitým dnem najít největší hloubku, něco kolem 35 m. Kolem studny leží velké dřevěné trámy a železné traivery; při pohybu mezi nimi je třeba postupovat obezřetně a vyhýbat se zachycení. Studna zabývkovaná velkou červenou bóji je zpravidla bodem obratu, protože cesta sem vedla relativně velkou hloubkou. Od severního vstupu je studna dosažitelná v čase kolem 20 minut pohodlnou rychlostí a v bezdekompresním čase. Nechte-li se vracet stejnou cestou kaňo-

Zátiší s keramikou.

Lom je jen minimálně zarybněn.

nem, můžete zvolit návrat v menší hloubce buďto nad západním, nebo východním svahem. Západní cestu můžete využít k prohlídce zmíněných hrníčků na skalisku a o kousek dál, v hloubce 20 m, ještě tří psacích a jednoho šicího stroje. Východní trasa vede přes pěkné členité partie tvořené skalisky s kolmými stěnami, převisy a plošinami, ze kterých občas trčí torza stromů. V jednom ze stromů v hloubce 13 m našla svůj domov mořská panna. Pokud patříte k vyspělejším potápěčům, nebojícím se dekomprese a vy-

baveným dostatečnou zásobou dýchacího média, můžete za studnou pokračovat kaňonem dále na jih. Cestou minete velký keř (25 m) a po několika dalších desítkách metrů dorazíte na úplný konec trasy v jižním cípu lomu. Kaňon se zde rozšiřuje v široký kotel s plochým dnem a hloubkou 30 m. Ze středu tohoto kotle se k hladině vypíná telegrafní sloup. Ještě před sloupem stojí za prohlídku pěkný koňský povoz – kočár s loukoťovými

koly v hloubce 28 m. Poslední atrakce, které zde ještě můžeme objevit, jsou těžební vozíky (25 m) a utopený ponton (18 m), povalující se na jižním svahu.

TIP: lom si můžete prohlédnout prostřednictvím kamery známého ostravského konstruktéra potápěčské techniky a filmaře Brěti Weisara na této adrese: <https://vimeo.com/90067257>

U pumpy v polovině lomu se většina potápěčů otáčí zpět.

PRAKTICKÉ INFORMACE

Přístup

Většina potápěčů přijíždí po silnici č. 11 spojující Opavu a Bruntál. Od Opavy v obci Velké Heraltice odbočte u restaurace „U tří kaštanů“ doleva na Košetice a Svobodné Heřmanice. Tam přes křižovatku pokračujte rovně na Staré Heřminovy. Minete bílé budovy potápěčského střediska krnovských potápěčů, stoupáte asi kilometr do mírného kopce, a naproti bývalé farmě (vysoké senážní vítkovické věže) odbočte po značené betonové cestě vlevo na parkoviště lomu Šífr. Od Olomouce (silnice č. 46) odbočte v obci Deštné vlevo na Velké Heraltice (silnice č. 460), asi po 5 km zahněte vlevo na Bratříkovice a Svobodné Heřmanice. Na konci obce odbočte vlevo na Staré Heřminovy a dál podle popisu předchozí trasy.

GPS: 49°56'46.499"N, 17°39'32.317"E

